



RIIGIKOHUS



ÕIGUSTEABE OSAKOND

**Riigikohtu praktika haldusajades
mai – august 2014**

Aktuaalse praktika ülevaade

Mariliis Timmermann
Kohtupraktika analüütik

Tartu
September 2014

SISUKORD

I STATISTIKA	3
II KOHTUPRAKTIKA ÜLEVAADE	3
1. Haldusõiguse üldosa	3
1.1 Nn usalduskahju hüvitamine (3-3-1-9-14)	3
1.2 Avaliku ülesande piiritlemine (3-3-1-19-14)	4
1.3 Haldus- ja tsiviilõiguslike lepingute piiritlemine (3-3-1-19-14)	4
2. Haldusõiguse eriosa	5
2.1 Planeerimisõigus (3-3-1-9-14, 3-3-1-59-13)	5
2.2 Ehitusõigus (3-3-1-92-13)	6
2.3 Maksuõigus (3-3-1-20-14, 3-3-1-24-14)	6
2.4 Vangistusõigus (3-3-1-8-14)	8
2.5 Juurdepääs avalikule teabele (3-3-1-19-14)	8
3. Menetlusõigus	9
Preventiivne huvi (3-3-1-8-14)	9

I STATISTIKA

01.05.2014 – 31.08.2014 saabus Riigikohtusse 263 menetlustaotlust haldusajades. Neist 106 olid kassatsioonkaebused, 148 määruskaebused ja 9 teistmistaotlused.

Riigikohtu halduskolleegium vaatas antud perioodil läbi 137 menetlustaotlust, millest 79 olid kassatsioonkaebused, 56 määruskaebused ja 2 teistmistaotlused. Menetlusloa sai 22 taotlust, so 16% pöördumistest.

Maist kuni augustini sai lahendi 30 haldusasja. Lahend tehti 15 kassatsioonkaebuse peale ja 15 määruskaebuse peale. Teemadest olid enim esindatud maksuõigus (10 asja) ja vangistusõigus (7 asja). Järgnesid kolme asjaga struktuuritoetused ja haridusõigus ning kahe asjaga välismaalaste õigus ja planeerimisõigus. Ühe lahendiga olid esindatud ehitusõiguse, andmekaitse ja sotsiaalhoolekande asjad.

Järgnevalt antakse ülevaade Riigikohtu halduskolleegiumi poolt maist kuni augustini tehtud lahenditest, milles Riigikohus on andnud olulisemaid uudseid seisukohti õigusaktide tõlgendamisel. Seejuures tuleb silmas pida, et **Riigikohus võtab õiguslikke seisukohti vaid kohtulahendis**. Käesolevas ülevaates esitatu ei ole võrdsustatav Riigikohtu poolt lahendites väljendatud seisukohtadega.

II KOHTUPRAKTIKA ÜLEVAADE

1. Haldusõiguse üldosa

1.1 Usalduskahju hüvitamine (3-3-1-9-14)

Haldusasjas nr **3-3-1-9-14** (Hotell Viru, 08.05.2014) lahendas Riigikohus **haldusakti kehtima jäämise usaldamise tõttu tekkinud kahju hüvitamise küsimust**.

Kohalik omavalitsus oli seoses muutunud avaliku huviga tunnistanud kehtetuks enam kui kuus aastat tagasi vastu võetud detailplaneeringu osas, mis nägi ette kinnistu täiendava hoonestamise kuni 17-korruselise juurdeehitisega. Detailplaneeringust huvitatud isiku kaebus, millega ta vaidlustas detailplaneeringu kehtetuks tunnistamise otsuse, jäi kohtus rahuldamata. Seejärel taotles kaebaja talle otsuse kehtetuks tunnistamisega tekitatud kahju hüvitamist.

Riigikohus nõustus ringkonnakohtuga, et detailplaneeringu kehtetuks tunnistamine oli õiguspärane, sest tegemist oli haldusakti kehtetuks tunnistamisega isiku kahjuks ülekaaluka avaliku huvi tõttu haldusmenetluse seaduse (HMS) § 67 lõike 3 mõttes.¹

Riigikohus leidis, et detailplaneeringu kehtetuks tunnistamisel on tegemist HMS § 67 lõigetes 3-5 reguleeritud õiguspäraselt tekitatud kahju hüvitamise erijuhtumiga, nn usalduskahju hüvitamisega². Riigikohus rõhutas, et selle sätte järgi ei tule hüvitada igasugust varalist kahju, mis isikul haldusakti kehtetuks tunnistamise tõttu tekib, vaid hüvitatav kahju peab olema

¹ Õiguspärase haldusakti isiku kahjuks kehtetuks tunnistamise kohta vt veel nt RKHK 24.11.2011 otsus asjas nr 3-3-1-74-11, p 17; RKHK 22.03.2007 otsus asjas nr 3-3-1-6-07, p 14; RKHK 12.10.2006 otsus asjas nr 3-3-1-48-06, p-d 13 ja 14.

² Varasemalt on RKHK nn usalduskahju hüvitamist tunnustanud menetlusõiguste rikkumise korral, vt nt RKHK 22.10.2009 otsus asjas nr 3-3-1-66-09, p 20.

põhjuslikus seoses ka tegudega, mida isik tegi, lootes põhjendatult haldusakti kehtimajäämisele. Sama põhimõtte kehtib ka saamata jäänud tulu korral.

Riigikohtu seisukoha kohaselt tuleb HMS § 67 lõike 3 alusel isikule ennekõike hüvitada kulutused, mis ta tegi haldusakti usaldades ja haldusaktist tuleneva õiguse realiseerimiseks ning mis haldusakti kehtetuks tunnistamise tõttu on kaotanud oma väärtuse investeringuna (nt vajalikud uuringud ja ehitusprojekti koostamine, projekteerimisega seotud konsultatsioonid inseneride ja arhitektidega). Hüvitamisele kuuluvad vaid vajalikud kulutused. Hüvitise nõudmise õigust ei ole kahju ärahoidmise, vähendamise ja kindlakstegemise kulude eest.

Tõlgendades HMS § 67 lõike 3 imperatiivset sõnastust, mille kohaselt on hüvitise maksmine haldusorgani kohustus, mis ei sõltu nõude esitamisest, asus Riigikohus seisukohale, et hüvitis tuleb isikule välja maksta võimalikult ühel ajal haldusakti kehtetuks tunnistamisega. Sellest tulenevalt on isikul ka õigus viivisele³, kui ta ei saa hüvitist kohe. Viivist tuleb arvestada alates haldusakti kehtetuks tunnistamisest kuni hüvitise väljamaksmiseni.

1.2 Avaliku ülesande piiritlemine (3-3-1-19-14)

Haldusasjas nr **3-3-1-19-14** (Kullerkupu Arendus, 19.06.2014) käsitles Riigikohus avalikule teabele juurdepääsu vaidluse raames **avaliku ülesande piiritlemise** küsimust. Vald oli sõlminud eraõigusliku juriidilise isikuga lepingu, mille kohaselt pidi äriühing kindlustama lasteaiakohad, tagama laste päevahoiu ja andma alusharidust ning vald kohustus tasuma lasteaiakoha kasutamise tasu.

Riigikohus leidis, et antud lepingu puhul oli tegemist eraõigusliku juriidilise isiku poolt avaliku ülesande täitmisega, kuna eraõiguslik juriidiline isik osutas teenust, mille osutamine oli seadusest tulenevalt avalik-õigusliku isiku kohustus. Avalikud ülesanded on vahetult seadusega või seaduse alusel riigile, kohalikule omavalitsusele või muule avalik-õiguslikule juriidilisele isikule pandud ülesanded. Lasteaiakoha andmise kohustus on seadusest tulenevalt kohaliku omavalitsuse ülesanne. Kui eraõiguslik isik ei osuta nimetatud teenust vabatahtlikult, nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, täidab ta avalikku ülesannet.

Riigikohus rõhutas, et avaliku teabe seaduse mõttes täidab eraõiguslik isik avalikku ülesannet ka siis, kui avaliku võimu kandja on ta kaasanud haldusülesande vahetusse täitmisse, andes talle ulatusliku otsustusõiguse, ning eraõigusliku isiku tegevus ei ole pelgalt abistav.

1.3 Haldus- ja tsiviilõiguslike lepingute piiritlemine (3-3-1-19-14)

Haldusasjas nr **3-3-1-19-14** (Kullerkupu Arendus, 19.06.2014) käsitles Riigikohus avalikule teabele juurdepääsu vaidluse raames ka **haldus- ja tsiviilõiguslike lepingute piiritlemise** küsimust.

Riigikohus leidis, et antud juhul, kus eraõiguslik juriidiline isik oli sõlminud kohaliku omavalitsusega lepingu, mille alusel ta täitis avalikku ülesannet hariduse valdkonnas, oli tegemist halduslepinguga. Halduskoostöö seaduse (HKTS) § 3 lõike 4 kohaselt võidakse

³ Esmakordselt tunnistas RKHK võlaõigusliku viivise instituudi (võlaõigusseadus § 113) kohaldumist avalik-õiguslikes suhetes 16.12.2010 otsuses asjas nr 3-3-1-83-10.

teatud juhtudel eraisikuid volitada haldusülesandeid täitma ka tsiviilõigusliku lepinguga, kuid kui lepingust ei nähtu selgelt poolte tahe sõlmida tsiviilõiguslik leping, eeldatakse, et tegemist on halduslepinguga.⁴ Riigikohus rõhutas, et vaatamata sellele, et antud asjas vaidluse all olnud lepinguga olid küll pooled soovunud allutada lepingust tulenevad vaidlused maakohtule, oli see lepingu punkt eksitav, ning HKTS § 3 lõikes 4 sätestatud eelduse kohaselt oli tegemist halduslepinguga, millest tulenevad vaidlused alluvad halduskohtule. Viitega Riigikohtu varasemale praktikale⁵ pidas halduskolleegium oluliseks ära märkida, et vaidlusaluse lepingu avalik-õiguslik iseloom ei muuda halduslepinguks lapsevanematega sõlmitavaid lasteaiakoha kasutamise lepinguid, kuna sellise lepingu täitmisega ei kaasne riigivõimu volitusi.

2. Haldusõiguse eriosa

2.1 Planeerimisõigus (3-3-1-9-14, 3-3-1-59-13)

Riigikohus on kahes planeerimisalases vaidluses tõdenud, et planeerimisseaduse regulatsioon ei ole täpne ning seadusandjal tuleks seda täpsustada.

Haldusasjas nr **3-3-1-9-14** (Hotell Viru, 08.05.2014) tõlgendas Riigikohus **planeerimisseaduse § 27 lõikes 1 sätestatud mõistet „lähiaastad“**. Sellest tõlgendusest sõltub, millise aja jooksul saab isik detailplaneeringu kehtimajäämist usaldada.

Kuna kehtiv õigus seda ei sätesta, leidis Riigikohus planeerimisseaduse tõlgendamise teel, et kohalikul omavalitsusel on õigus realiseerimata detailplaneering vähemalt neli aastat pärast kehtestamist ümber vaadata ning isik peab seejuures arvestama võimalusega, et realiseerimata detailplaneering võidakse ülevaatamise tulemusena tunnistada kehtetuks. Riigikohus nentis aga, et selline järeldus ei tulene seadusest siiski piisava selgusega ning kui seadusandja ei ole sätestanud tähtaega, mille jooksul isik saab detailplaneeringu kehtimajäämist usaldada, tuleb kohalikul omavalitsusel või kohtul igat üksikjuhtumit eraldi hinnata. Riigikohus rõhutas aga, et kindlasti ei saa isik loota detailplaneeringu kehtimajäämisele pärast seda, kui kohalik omavalitsus on teavitanud isikut detailplaneeringu ümbervaatamise kavatsusest, sest pärast seda ei ole enam tegemist pelgalt seaduses sätestatud abstraktse võimalusega planeering kehtetuks tunnistada, vaid kohaliku omavalitsuse üksuse konkreetse tegevusega, mis võib tuua kaasa planeeringu kehtivuse lõppemise.

Haldusasjas nr **3-3-1-59-13** (Pärnu Linnavolikogu, 04.06.2014) oli keskseks küsimuseks, **kas ehitusaluse pindala mõiste hõlmab ka terrasside ehitusalust pinda**. Kaebaja leidis, et detailplaneeringus, millega määratakse kindlaks krundi ehitusõigus ja hoonestuspiirid, tuleb krundi ehitusaluse pinna hulka arvata ka terrass. Halduskohus ja ringkonnakohus nõustusid kaebajaga ja leidsid, et vaidlusalune detailplaneering on õigusvastane, kuna selles on ilmselgelt ületatud üldplaneeringus lubatud maksimaalset ehitusalust pindala.

Vaidluse all oli küsimus, kuidas sisustada planeerimisseaduses kasutatavat mõistet „ehitusalune pindala“, mis ei ole planeerimisseaduses defineeritud. Riigikohus asus seisukohale, et planeerimisseaduses kasutatud terminit „ehitusalune pindala“ ei saa sisustada majandus- ja kommunikatsiooniministri 24. detsembri 2002.a määruses nr 69 „Ehitise tehniliste andmete loetelu“ sätestatud mõiste „ehitise ehitisealune pind“ kaudu, kuna määrus

⁴ RKEK on varasemalt avaliku ülesande täitmise delegeerimist eraõiguslikule isikule tsiviilõigusliku lepingu alusel käsitlenud näiteks 16.02.2010 määruses nr 3-3-4-1-10, p 6.

⁵ RKEK 07.04.2011 määrus asjas nr 3-3-4-1-11, p 9; RKHK 13.02.2013 määrus asjas nr 3-3-1-49-12, p-d 24-26.

on antud ehitusseaduses sisalduva delegatsiooninormi alusel ning planeerimisseaduses puudub viide selle kohta, et planeerimismenetluses tuleks ehitusaluse pindala määramisel kohaldada eelnimetatud määruse regulatsiooni. Seega on mõiste sisustamine jäetud kohaliku omavalitsuse otsustuspädevusse, mis aga võib tingida halduspraktika põhjendamatu lahknevuse ja puudutatud isikute õiguste põhjendamatu riive. Riigikohus rõhutas, et nimetatud seaduselünga peab täitma seadusandja.

Antud kohtuasjas aga leidis Riigikohus, et krundi ehitusaluse pindala piirmäära ületamist ei saa lugeda tuvastatuks, kuna alama astme kohtud olid otsuse tegemisel lähtunud üksnes detailplaneeringule lisatud illustratiivsest materjalist. Riigikohus rõhutas, et pelgalt illustratsiooni alusel ei ole võimalik järeldada, et detailplaneeringu lahendus on ehitusaluse pindala osas vastuolus üldplaneeringu nõuetega.

2.2 Ehitusõigus (3-3-1-92-13)

Märkuse seadusandjale õigusliku regulatsiooni täpsustamiseks selguse huvides tegi Riigikohus ka haldusasjas nr **3-3-1-92-13** (Sada, 19.06.2014). Selles asjas oli vaidluse all küsimus, **kas ehitise suurimat kõrgust tuleb arvestada maapinnast või esimese korruse puhtast põrandapinnast.**

Kohalik omavalitsus oli kaebajale teinud ettekirjutuse ehitusprojekti välise ehitustegevuse peatamiseks, kuna ehitise ei vastanud ehitusprojektile. Ehitise räästad ning katusehari olid ehitusprojekti ettenähtust kõrgemad. Kaebaja leidis, et ehitise kõrguse määramisel tuleb lähtuda mitte vundamendi pinnast, vaid majandus- ja kommunikatsiooniministri 24. detsembri 2002.a määruse nr 69 „Ehitise tehniliste andmete loetelu“ § 23 lõike 3 alusel esimese korruse puhta põranda pinnast.

Riigikohus kaebaja seisukohaga ei nõustunud ning leidis, et nimetatud regulatsioon sätestab ehitise mahu arvestamise reeglid, mis ei ole ehitise välise kõrguse arvestamisele automaatselt ülekantavad. Riigikohus tõdes, et ehitise välise kõrguse mõõtmise aluseid ei ole ehitusseaduses ega ehitise tehniliste nõuete määramises üksikasjalikult reguleeritud. Seega ei ole haldusorganil keelatud seada ehitusõiguse olulised näitajad sõltuvusse maapinna kõrgusest.

Riigikohus rõhutas, et ehitusloas märgitud hoone kõrgust tuleb sisustada väljastatud projekteerimistingimuste, ehitusloa lisaks oleva ehitusprojekti ning ehitusloa väljastamise haldusaktis märgitud hoone kõrguse tingimuste alusel. Leiti, et nendest dokumentidest tulenevalt oli antud asjas õige arvutada ehitise suurimat kõrgust maapinnast, mitte esimese korruse puhtast põrandapinnast. Riigikohus pidas siiski vajalikuks märkida, et seadusandja võiks selguse huvides hoone kõrguse mõõtmise aluseid õigusaktides täpsemalt reguleerida.

2.3 Maksuõigus (3-3-1-20-14, 3-3-1-24-14)

Haldusasjas nr **3-3-1-20-14** (Nordea Bank, 19.05.2014) lahendas Riigikohus küsimust, **kuidas tuleb maksustada mitteresidendi ja tema püsiva tegevuskoha (filiaali) vahelisi majandustehinguid.** Riigikohus rõhutas, et tulumaksuseadusest ning Eesti ja Soome vahelise tulu- ja kapitalimaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingust tuleneb põhimõte, et mitteresidendi ja tema Eestis asuva püsiva tegevuskoha (filiaali) vahelised majandustehingud maksustatakse samamoodi, nagu neid tuleks maksustada siis, kui püsiva tegevuskoha asemel oleks mitteresident asutanud Eestis iseseisva äriühingu

(tütarühingu). Sama põhimõtte puudutab ka laenude andmist ja tagastamist ning sissemakseid ja väljamakseteid omakapitali.

Antud kohtuasjas oli Eestis asuv filiaal teinud oma Soome peakontorile väljamakseid, mille Maksu- ja Tolliamet maksustas tulumaksuga. Vaidlus puudutas tulumaksuseaduse (TuMS) § 53 lõike 4 kahe erineva redaktsiooni ja alates 01.01.2011 kehtiva redaktsiooni rakendussätte kohaldamist. Riigikohus leidis, et TuMS § 53 lõike 4 mõlemad redaktsioonid on kooskõlas püsiva tegevuskoha maksustamise põhimõtetega ning 01.01.2011 jõustunud muudatusega muudeti vaid maksuobjekti arvepidamise meetodikat. Mitteresident pidi muudatuse tulemusena hakkama püsiva tegevuskoha omakapitali senise ühe bilansikirje asemel kajastama kahel bilansikirjel ning iga väljamakse tegemisel otsustama, kas toimub sissemakse tagastamine või kasumi väljaviimine. Tulumaksuseadus omakapitali väljamaksete tegemise järjekorda mitteresidendile ette ei kirjuta.

Vaidlusalune rakendussäte (TuMS § 61 lg 42) oli vajalik mitmekordse maksuvabastuse vältimiseks ning selle eesmärgiks oli viia bilansikirjed ja maksuarvestuse kirjed vastavusse. Riigikohus selgitas, et selles sättes tuleb „vara väljaviimisena“ mõista ainult sellist sooritust, mis oleks olnud maksustatav „vara väljaviimisena“ TuMS § 53 lõike 4 kuni 31.12.2010 kehtinud redaktsiooni kohaselt, st ainult sellist vara väljaviimist, mille eest ei anta püsivale tegevuskohale vastu muud vara. Tulumaksuga maksustatakse vaid väljamaksed, mis vastasid oma majanduslikult sisult väljamaksele omakapitalist, mitte näiteks laenu andmisele, laenu tagastamisele, nõude loovutamisele, väärtpaberi ostule või müügile või muule sarnasele tehingule.

Riigikohus leidis antud asjas, et Eestis püsiva tegevuskoha poolt Soome peakontorile tehtud väljamakse oli oma sisult laenu tagastamine, mis ei ole käsitatav „vara väljaviimisena“ TuMS § 53 lg 4 ja TuMS § 61 lg 42 tähenduses, sest peakontorile makstud summaga samas ulatuses vähenesid püsiva tegevuskoha kohustused peakontori ees. Kuna püsiva tegevuskoha netovara suurus jäi samaks, oli väljamaksele tulumaksu määramine õigusvastane ning Riigikohus tühistas vaidlusaluse maksuotsuse.

Haldusasjas nr **3-3-1-24-14** (Karolin ja Lillestik, 09.06.2014) määruskaebemenetluses selgitas Riigikohtu halduskolleegium kogukoosseisus maksukorralduse seaduse (MKS) § 136¹ lõike 1 alusel **maksuhaldurile täitetoiminguteks loa andmisel vastutusotsuse tegemise aegumistähtaegu**. Maksuhaldur taotles luba täitetoiminguks, et tagada kavandatava vastutusotsuse täitmine. Riigikohus leidis, et kui maksuhaldur on taotluses põhjendanud kahtlusi, et isikute tegevus maksude tasumata jätmisel võis olla tahtlik, siis on õige lähtuda vastutusotsuse tegemise viieaastasest aegumistähtajast. Lõplikult tuleb tahtlus tuvastada alles vastutusotsuses.

Vaidluse all oli ka küsimus vastutusotsuse tegemise aegumise peatumisest. Riigikohus selgitas, et maksusumma tasumiseks kohustava vastutusotsuse tegemise aegumise peatumisel kohaldub maksusumma määramise aegumise peatumise regulatsioon ning seega peatub ka vastutusotsuse tegemise aegumine MKS §-s 99 nimetatud alustel. Samuti ei ole maksusumma tasumiseks kohustava vastutusotsuse tegemise aegumistähtaeg seotud juhatuse liikme volituste lõppemise tähtajaga.

2.4 Vangistusõigus (3-3-1-8-14)

Kinnipeetav peab olema teadlik oma õigustest ja kohustustest. Haldusasjas nr **3-3-1-8-14** (Tartu Vangla, 28.05.2014) selgitas Riigikohtu halduskolleegium kogukoosseisus *obiter dictum*'i korras **vangla kohustust tutvustada kinnipeetavale vangistusõigust puudutavaid õigusakte kinnipeetava ümberpaigutamisel ühest vanglast teise.**

Riigikohtu hinnangul ei piirdu vangla kohustused tutvustada kinnipeetavale vangistusõigust puudutavaid õigusakte vangistusseaduse (VangS) § 14 lõikes 2 sätestatud viisiga ainult kinnipeetava esmakordsel saabumisel vanglasse, vaid see säte kohaldub ka kinnipeetava ümberpaigutamisel ühest vanglast teise. Tulenevalt haldusmenetluses valitsevast hea halduse põhimõttest tuleb vanglal pärast kinnipeetava vanglatevahelist ümberpaigutamist anda kinnipeetavale vähemalt kirjalik teave nende vangla õigusaktide kohta, mille on kehtestanud iga vangla ise, kuna kinnipeetavate õigused ja kohustused võivad vanglates erineda. Pärast vanglatevahelist ümberpaigutamist ei pea üldjuhul tutvustama neid üldisi vangistusõigust puudutavaid õigusakte, mida on kinnipeetavale enne ümberpaigutamist tutvustatud, ja mis ei ole vahepeal muutunud. Riigikohus rõhutas siiski, et ümberpaigutamisest tulenevat teabe andmise vajadust tuleb iga konkreetse juhtumi puhul hinnata eraldi.

2.5 Juurdepääs avalikule teabele (3-3-1-19-14)

Haldusasjas nr **3-3-1-19-14** (Kullerkupu Arendus, 19.06.2014) lahendas Riigikohus küsimust, **kas eraõiguslikul juriidilisel isikul, kes täidab kohaliku omavalitsuse üksusega sõlmitud lepingu alusel avalikku ülesannet, on kohustus kohaliku omavalitsuse teabenõude alusel tagada talle juurdepääs oma raamatupidamisdokumentidele.** Vald oli sõlminud eraõigusliku juriidilise isikuga lepingu, mille kohaselt pidi äriühing kindlustama lasteaiakohad, tagama laste päevahoiu ja andma alusharidust ning vald kohustus tasuma lasteaiakoha kasutamise tasu.

Riigikohus nõustus Andmekaitse Inspektsiooni ning halduskohtu ja ringkonnakohtu seisukohtadega, et kuna eraõiguslik juriidiline isik täidab vallaga sõlmitud halduslepingu alusel avalikku ülesannet, siis on antud äriühing avaliku teabe seaduse (AvTS) § 5 lõike 2 mõttes teabevaldaja⁶ ning avalikuks teabeks on ka avaliku ülesande täitmisega seotud raamatupidamisdokumendid. Riigikohus leidis aga, et vald ei olnud antud juhul teabenõude esitamiseks õigustatud isik. Avaliku teabe seadus reguleerib n-õ igäihte juurdepääsu üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele. Kuna antud juhul oli tegemist avaliku ülesande üleandmiseks sõlmitud halduslepingulise suhtega, siis on lepinguga seotud andmete juurdepääs reguleeritud mitte avaliku teabe seaduse, vaid halduskoostöö seadusega. Riigikohus rõhutas, et kui avalikule teabele juurdepääs on tagatud eriseadusest tuleneva õigusega, ei saa kohalikku omavalitsust käsitada „iga isikuna“ avaliku teabe seaduse mõttes⁷ ning tal ei ole õigust nõuda teavet teabenõudega.

⁶ Riigikohtu erikogu varasema seisukoha kohaselt võib teabevaldajaks olla ka eraõiguslik isik, kellele on avaliku ülesande täitmine delegeeritud tsiviilõigusliku lepingu alusel, vt RKEK 16.02.2010 määrus asjas nr 3-3-4-1-10, p 6.

⁷ Varasemalt on Riigikohus leidnud, et avaliku teabe seaduse mõttes ei saa igäiheks pidada ka omavalitsusüksuse volikogu liiget, kes küsib sama kohaliku omavalitsuse ametiasutuselt teavet, vt RKHK 04.11.2004 otsus asjas nr 3-3-1-55-04, p 13.

3. Menetlusõigus

Preventiivne huvi (3-3-1-8-14)

Haldusasjas nr 3-3-1-8-14 (Tartu Vangla, 28.05.2014) selgitas Riigikohus, **millise aja seisuga tuleb kohtul kontrollida kaebaja preventiivset huvi**. Riigikohus jäi oma varasema praktika juurde, et tuvastamiskaebuste puhul on põhjendatud huvina käsitatav ka preventiivne huvi, vältimaks haldusorgani jätkuvat või korduvat õigusvastast tegevust kaebaja suhtes⁸, ning põhjendatud huvina ei saa preventiivset huvi käsitada juhul, kui tuvastamiskaebuse rahuldamine ei saaks õigusliku olukorra või faktiliste asjaolude muutumisest tingituna üldse kaasa aidata kaebuse eesmärkide saavutamisele, näiteks kui kinnipeetav on vanglast juba vabanenud⁹.

Uudse seisukohana aga leiti, et kohus peab kontrollima, kas kaebuse esitamise ajal eksisteerinud preventiivne huvi oli alles ka kohtulahendi tegemise ajal. Riigikohus rõhutas, et kuigi reeglina antakse kaebeõigusele hinnang kaebuse esitamise hetke seisuga, tingib tuvastamiskaebuse preventiivne eesmärk vajaduse kontrollida põhjendatud huvi olemasolu lisaks kaebuse esitamise hetke seisule ka kaebuse rahuldamise ajal.

⁸ RKHK 25.02.2010 otsus asjas nr 3-3-1-100-09, p-d 18 ja 22; RKHK 21.01.2009 otsus asjas nr 3-3-1-88-08 p-d 13-14.

⁹ RKHK 21.06.2010 otsus asjas nr 3-3-1-24-10, p 20.